

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

5. Таратинюв Ю. М. Деякі прояви «білокомірцевої» злочинності. *Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 9 грудня 2022 року) / укладачі: Є. Л. Стрельцов, В. П. Кедик. Відп. редактор Є. Л. Стрельцов. Одеса : ПРИЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. 214 с.

Ключові слова: білокомірцева злочинність, високий соціальний статус, відповідальне становище, диференціація відповідальності.

Key words: white-collar crime, high social status, respectability, differentiation of responsibility.

ЯКОВЕНКО АНАСТАСІЯ ВАЛЕРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри кримінального права*

ОСНОВНІ ОЗНАКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Формування засад правової, демократичної, соціальної держави, конкретизоване програмою адаптації законодавства України до європейських стандартів, зумовлює нагальну потребу осмислення ролі та місця права у суспільстві як універсального способу впорядкування соціальних відносин, вирішення актуальних проблем, невід'ємної частини соціальної реальності, важливої складової правової соціалізації особистості [1, с. 74]. Такі підходи до загального визначення права повинні бути завжди, в тому числі і під час складних процесів функціонування держави, зокрема в умовах воєнного стану. В загальному розумінні право виступає одним з видів соціальних норм, які покликані в цілому врегульовувати життя суспільства з метою забезпечення в ньому порядку і стабільності. Основними ознаками права вважаються: міра свободи, рівності та справедливості, тобто втілює основні права і свободи людини; нормативність права: складається з правил поведінки, які встановлюють межі бажаної можливої або забороненої поведінки суб'єктів права; загальнообов'язковість права: правила поведінки є загальними та обов'язковими для всіх, хто перебуває на території держави; формальна визначеність права: правила поведінки формуються або визнаються державою у певних формах(джерелах) права; системність права: є цілісною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених та взаємозалежних правил поведінки; державна гарантованість: державні органи гарантують достатній рівень захисту сформульованих правових норм; регулятивність права: впливає на поведінку суб'єктів права; сутність права – внутрішній зміст права як регулятора суспільних відносин, який забезпечує, з одного боку, поєднання загально соціальних, а з іншого – вузькогрупових

інтересів [2, с. 132]. Всі ці основні ознаки в цілому притаманні і галузям права, але кожна така галузь має положення, які певною мірою вносять саме галузеві уточнення в їх реалізацію.

При більш детальному аналізі, можна констатувати, що одна з основних ознак права – його системність, проявляється, наприклад, в тому, що воно є об'єднанням норм і принципів права, які лише разом здатні забезпечити загальний соціальний порядок. Норми і принципи права, при цьому, об'єднані у певні структурні підрозділи – галузі, підгалузі та інститути права – і пов'язані між собою різноманітними ієрархічними, функціональними та іншими суттєвими зв'язками [3, с. 150].

Ця ознака, при її наявності, проявляється в тому, що право, і на загальному, і на галузевому рівнях, виступає не як хаотична система правових норм, а як певна система, цілісна структура, і саме у такому вигляді право здатне виконати завдання, що постають перед ним.

У кримінальному праві системність проявляється у необхідній єдності його основних положень, узгодженості положень Загальної та Особливої частин між собою та всередині кожної з них тощо. Загалом системність кримінального права існує вже майже 200 років на території України та проявляється саме в тому, що воно поділяється на Загальну та Особливу частини. Загальна частина об'єднує норми, що визначають завдання, принципи й основні інститути кримінального права. Вони закріплюють підстави кримінальної відповідальності; чинність кримінального закону в просторі й часі; поняття злочину та його види; осудність і неосудність; форми вини; співучасть; покарання та його види; порядок застосування деяких видів покарання, правила їх призначення; регулюють інститути, пов'язані зі звільненням від кримінальної відповідальності й покарання, погашенням і зняттям судимості; визначають особливості відповідальності неповнолітніх тощо. Особлива частина кримінального права конкретизує обсяг і зміст кримінальної відповідальності щодо кожного складу злочину та визначає це у конкретних кримінально-правових нормах [4, с. 46].

Потрібно враховувати, що норми Загальної та Особливої частин кримінального права як певні основні підсистеми цього права перебувають у єдності та взаємодії [5, с. 80]. Так, норми Особливої частин базуються на нормах Загальної частини, у зв'язку з чим, неможливо розкрити дійсний зміст конкретної кримінально-правової норми Особливої частини, не звертаючись до положень Загальної частини. Разом з тим, всі інститути Загальної частини в своїй основі узагальнюють ті ознаки, що властиві усім кримінальним правопорушенням, передбаченим Особливою частиною, що певною мірою формулює загальні правила застосування кримінально-правових норм Особливої частини. Складно також застосувати окремі види покарань за кримінально-протиправні посягання, передбачені Особливою частиною, без урахування положень, закріплених у Загальній частині, в першу чергу, щодо порядку призначення покарань та їх видів. Існує ще багато важливих положень, які вказують на існуючий безпосередній зв'язок між Загальною та Особливою частинами кримінального права,

підкреслюючи існуючу системність кримінального права.

Але, як вище вказувалось, воєнний стан, який в черговий раз був продовжений в Україні на початку травня 2023 року, обумовив низку значних змін та доповнень в кримінальне право України, що дозволяє поставити питання про необхідність певним чином виділення кримінального права у відокремлену групу [6, с. 124–126].

Проте це потребує попередньої відповіді на низку питань, зокрема: говорячи про кримінальне право, яке прийнято в умовах особливого правового режиму – воєнного стану, чи потрібно враховувати зміни та доповнення, які внесені до «всього» кримінального права, чи тільки то тієї його частини, яка безпосередньо регулює саме те, що напрямку пов'язано з війною? Яким чином повинно відбуватися виділення кримінального права, на якому рівні: на рівні групи в розділі, окремого розділу, чи це потрібно зробити на більш значущому рівні? Ці питання потребують своєї відповіді для того, що б сучасне кримінальне право, незважаючи на усі соціальні складнощі, було системним, обґрунтованим та якісним.

Список використаних джерел:

1. Петришин О. В. Право як соціальне явище: особливості юридичного підходу. *Проблеми філософії права*. 2006–2007. Том IV–V. С. 73–83.
2. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
3. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРн України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРн України О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
4. Стрельцов Є. Л. Про основні складові кримінального права. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2020. № 2. С. 45–52.
5. Кримінальне право України: Загальна частина. Підручник / О. М. Алієва, Л. К. Гаврильченко, Т. О. Гончар, Л. Д. Заркуа та ін. ; відп. ред. Є. Л. Стрельцов [4-е вид.]. Харків : Одиссей, 2009. 312 с.
6. Яковенко А. В. До проблеми одноманітності («однаковості») у кримінальному праві. *Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 9 грудня 2022 року) / Укладачі: Є. Л. Стрельцов, В. П. Кедик. Відп. редактор Є. Л. Стрельцов. Одеса : ПРЦ НАПРн України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. 214 с. С. 124–126.*

Ключові слова: кримінальне право, ознаки кримінального права, система кримінального права, Загальна та Особлива частини.

Key words: criminal law, signs of criminal law, system of criminal law, General and Special parts.

Павлова Олександра Сергіївна Кримінально-правова охорона інформаційної безпеки	259
Поліщук Яна Романівна Віктимблеймінг: поняття та його прояви в сучасному суспільстві	262
Радковська Ірина Сергіївна До питання відповідальності та покарання за деякі кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту . . .	265
Таратінов Юрій Миколайович Щодо видів кримінально-протиправних посягань	269
Яковенко Анастасія Валеріївна Основні ознаки кримінального права в умовах воєнного стану	271

СЕКЦІЯ 21

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Підсекція 1

Проблеми кримінального процесу в умовах воєнного стану	274
---	------------

Аркуша Лариса Ігорівна «Таємні» операції у протидії організованій злочинній діяльності в Україні	274
Аленін Юрій Павлович, Мурзановська Аліна Владиславівна Правосуддя під час воєнного стану в Україні: окремі проблемні питання	277
Торбас Олександр Олександрович Висновок спеціаліста як джерело доказів у кримінальному процесі	281
Білокінь Руслан Михайлович Деякі проблеми реалізації принципу змагальності у кримінальному процесі	283
Волошина Владлена Костянтинівна, Пожар Вадим Георгійович Забезпечення права на переклад у контексті реалізації права на справедливий суд	287
Габлей Наталія Григорівна, Безносьюк Олег Петрович Право обвинуваченого на зупинення судового провадження у зв'язку з мобілізацією	290